

Palomar se dívá do nebe

Odpolední měsíc

Na odpolední měsíc se nikdo nedívá. Právě to je však chvíle, kdy má našeho zájmu nejvíce zapotřebí, neboť jeho existence je dosud nejistá. Je to bělavý stín, který se noří z intenzivní modře oblohy nabitě slunečním světlem; kdo nám dá jistotu, že se mu i tentokrát podaří dobrat se tvaru a jasu? Je tak křehký a bledý a subtilní; pouze z jedné strany začíná získávat čistý obrys jako oblouk srpů a zbytek dosud tone v blankytu. Je jako průzračná hostie nebo napůl rozpuštěná pastilka; až na to, že v jeho případě se bílý kruh nerozkládá, ale kondenzuje. Shlukuje se na úkor šedomodrých skvrn a stínů, u nichž není jasné, zda patří k měsíční geografii, nebo jsou nebeskými slinami, jimiž je oběžnice, porózní jak houba, dosud nasáklá.

V této fázi je obloha stále ještě něčím velmi hutným a konkrétním a nemůžeme si být jisti, zda se tato kulatá a bělavá forma, jejíž konzistence je jen o něco pevnější než oblaka, odděluje od jejího napjatého a plynule navazujícího povrchu, nebo jde naopak o rozlepťání podkladového tkaniva, páráni kupole, průrvu, která se rozevívá v zázemí nicoty. Nejistota je zdůrazněna nepravidelností obrazce, který na jedné straně získává na reliéfu (tam, kam nejvíce dopadají paprsky zacházejícího slunce), ale na druhé straně mešká v jakémsi polostínu. A jelikož hranice mezi oběma zónami není ostrá, výsledný efekt není něčím pevným a perspektivně viděným, ale spíše připomíná jeden z těch měsíčních symbolů v kalendářích, kde bílý pro-

fil vystupuje z černého kroužku. Proti tomu by se nedalo nic namítat, kdyby se jednalo o měsíc v první čtvrti, a ne o úplněk či téměř úplněk. Že tomu tak je, je stále patrnější, jak zvolna sílí jeho kontrast s oblohou a jeho obvod se rýsuje stále zřetelněji, pouze s lehce nakrápnutým západním okrajem.

Je třeba říci, že modř oblohy postupně tíhla k barvíнку, nato k fiale (sluneční paprsky se zbarvily doruda), pak k popelavé šedi a k béžové, a bělosti měsíce se tím vždy dostávalo povzbuzení, aby vystoupila rozhodněji. Nejzářivější část uvnitř se tak postupně rozlévala, až pokryla celý disk. Bylo to, jako by uvnitř onoho úplňku či onoho srpku proběhly fáze, jimiž měsíc prochází v průběhu celých čtyř týdnů v hodinách mezi svým východem a západem, jen s tím rozdílem, že v našem případě kulatý tvar zůstával více či méně trvale čitelný. Uprostřed kruhu jsou vždycky skvrny, ba jejich šerosvit je díky zářivosti zbytku výraznější, teď už však není pochyb, že je na sobě jako modřiny a podlitiny nosí sama oběžnice a že v nich už napříště nelze spatřovat průhledy v nebeských kulisách, díry v plášti přízračného, netělesného měsíce.

Co ještě zůstává nejisté, je odpověď na otázku, zda tento nárůst evidence a tato (jen to řekněme) nádhera pochází z pomalého couvání oblohy, která čím více se vzdaluje, tím více se propadá do tmy, nebo jestli naopak měsíc tím, jak vystupuje dopředu, sbírá světlo, jež bylo původně rozptýleno kolem dokola, připravuje o ně nebe a soustřeďuje je v kulatých ústech svého trychtýře.

A především nám tyto proměny nesmí dát zapomenout, že mezitím oběžnice v nebi postoupila a posunula se směrem vzhůru a na západ. Měsíc je nejproměnlivější z těles viditelného univerza a nejpravidelnější, pokud jde o složité návyky: nikdy neprošvihne žádné dostaveníčko a vždy si na něj můžeš počkat, ale jestli ho někde zanecháš, najdeš ho pokaždé už jinde, a jestli si pamatuješ, že jeho tvář hleděla jistým směrem, hle, už změnil pozici, ať už málo, nebo hodně. A přitom když ho sleduješ krok za krokem, zazname-

náváš jen nepostřehnutelně, že před tebou prchá. Jen zásluhou oblak vzniká iluze běhu a rychlých metamorfóz či lépe: masivní evidence toho, co by jinak pohledu uniklo.

Pluje oblak, už není šedý, ale mléčný a zářivý, nebe za ním zčernalo, je noc, hvězdy se rozsvítily, měsíc je velké oslepující zrcadlo, které letí nebem. Kdo by v něm poznal to, čím byl před několika hodinami? Teď je jezerem jasu, jež rozstříkuje paprsky kolem dokola, rozlévá do tmy chladně stříbrný nimbus a zaplavuje bílým světlem cesty náměsíčníků.

Není pochyb, že to, co se začíná, je skvělá noc zimního novoluní. Nyní, když se ujistil, že měsíc už ho nepotřebuje, se pan Palomar vrací domů.